

SERD

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi

Vafa Savaşkan¹

Başvuru: 04.11.2020

Kabul: 27.12.2020

Alıntılama Önerisi: Savaşkan, V. (2020). Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Studies in Educational Research and Development*, 4(2), 42-64.

Öz

Bu çalışmada, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Çalışmada Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşlerinin neler olduğu 2019–2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde, açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanan verilere dayanarak betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunulmuştur. Çalışma, Sinop İl Merkezinde görev yapan 28 Türk dili ve edebiyatı öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların görüşlerini yansıtabilmek amacıyla, gerektiğinde olumlu ve olumsuz görüşlere doğrudan yer verilmiştir. Çalışma sonucunda Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşleri ile ilgili araştırmacının oluşturduğu alt problemlere yönelik çoğunlukla olumlu görüşler belirttiği bulunmuş ve bu dersin öğrencilere “duygu düşünce ve hayallerini etkili ve anlaşılır biçimde ifade etme becerisi edindirir.” görüşünü benimsediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Türk dili ve edebiyat eğitimi, diksiyon ve hitabet, güzel konuşma

¹ ORCID: 0000-0002-3094-8084, Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, vsavaskan@artvin.edu.tr

Abstract

In this study, it was aimed at analyzing insights of Turkish literature teachers on the courses of diction and rhetoric. With this purpose, the insights of Turkish language and literature teachers were referenced. In the study, the insights of Turkish language and literature teachers relying on the courses of diction and rhetoric were represented by means of semi-structured interview forms with open-ended questions in the education period of 2019-2020. The technic of descriptive analysis was used in analysis of research data. The data obtained was presented to readers as regulated and interpreted. The study was carried out with the participation of 28 Turkish language and literature teachers working in Sinop City Center. In order to reflect the opinions of the participants, positive and negative opinions were directly included when necessary. As a result of the study, it was found that Turkish language and literature teachers mostly expressed positive opinions about the problems created by the researcher about the diction and rhetoric course and this course provides students with the ability to "express their emotions, thoughts and dreams in an effective and understandable way." It has been observed that he has adopted his opinion.

Keywords: Turkish language and literature education, diction and rhetoric, good elocution

Giriş

Seneca'nın "insanın aklını diliyle kullanma sanatı" olarak tanımladığı konuşma, bir sanattır ve bu sanatı bilen bir kişi için her zaman en etkili bir savunma aracıdır. "Konuşma sanatını bilen adam düşündüklerinin hepsini söylemez, fakat söylediklerini düşünür de söyler." diyen Aristo da Seneca gibi konuşma özelliğinin akılla bağlantılı olduğuna dikkat çekmiştir. Herhangi bir sağlık sorunu olmayan her birey konuşmayı öğrenir ama konuşmayı bir sanat olarak gören biri bu özelliğin önemini farkında olarak hareket eder.

Konuşma, sözle gerçekleştirilen etkili bir iletişim biçimidir (Yakıcı vd. 2015, s. 11). Konuşma becerisinin geliştirilmesi aile ortamında başlar, okul ortamında devam ettirilir. Artık okula başlamış bir çocuğun ana dilini günlük konuşmalar için yeterli olacak kadar öğrendiği kabul edilmektedir. Bu bağlamda okulun görevi, öncelikli olarak çocuğun aile ortamında kazanmış olduğu dil yanlışlarını ve konuşma hatalarını belirli bir program dâhilinde gidermek olmalıdır. Günümüzde, aile ortamında yanlış edinilen konuşma şeklinin ortaöğretim düzeyine gelmiş bazı öğrencilerde hâlâ devam ettiği gözlenmektedir. Bu eksikliklerin giderilebilmesi için başta Türkçe ve edebiyat öğretmenleri olmak üzere bütün alan öğretmenlerinin duyarlı olması gerekmektedir.

Konuşma özelliği, insanoğlunu diğer canlılardan ayıran bir özellik olmanın yanı sıra insanlar arasındaki farklılıkları da ortaya koymaktadır. Şöyle ki konuşması, ses tonu, kelimelerin doğru seçilmesi ve yerli yerinde kullanılması; bireyi daha farklı biri olarak öne çıkarmaktadır. Nitekim diksiyonu sağlam ve düzgün birinin diğer insanlar arasında kendisini daha rahat ve güvende hissettiği için özgüveni artar. İnsanlarla rahat ve özgüven içinde iletişim kurabilmek sağlam ve etkili bir diksiyona bağlıdır (Yaman, 2004, s. 30).

Güzel ve etkili bir konuşmanın gerçekleştirilebilmesi için kelimelerin doğru telaffuz edilmesi gereklidir. Bu ise sesin doğru ve etkin biçimde kullanımını, yani diksiyonun önemini ortaya koymaktadır (Yelok, 2011, s. 18).

Latince “söylemek” anlamına gelen “dicere” kökünden gelen “diksiyon ” sözcüğünün karşılığı olarak kimi dil bilimciler tarafından “duru, saydam, açık seçik, vurgulamak ve güzel konuşma” anlamında Türkçe söylem sözcüğü önerilmiştir (Yakıcı vd. 2015, s. 20). Bu kavramla ilgili alan yazında birçok tanıma rastlamak mümkündür. Ancan’ın (1947), “kâğıt üzerinde dizili duran sözler, birtakım fikirlerin ve heyecanların iskeletidir, diksiyon onlara vücut ve sanatkâr da o vücuda ruh verir.” şeklinde betimlediği diksiyonu Yaman (2004), “seslerin, sözlerin, ses ve söze yardımcı olan öğelerin yerli yerinde kullanılması sanatına verilen addır.” olarak tanımlamıştır. TDK (Türk Dil Kurumu), diksiyonu “1. Seslerin, sözlerin, vurguların, anlam ve heyecan duraklarını kurallarına uygun olarak söyleme biçimi. 2. Konuşulan dilin incelenmesi ve kullanılması. 3. Duru, açık vurgulama ve çıkaklara tam uyarak konuşma.” (URL 1) şeklinde açıklamıştır. Şenbay (2005, s. 64)’a göre diksiyon “söz söylerken duygu ve düşünceleri doğru, üslubuna uygun olarak anlatmak için sesin uyumunu, söylenişini, jesti, mimiği, alınacak tavırları yerinde ve güzel kullanma sanatı”dır. Ertuğrul (2006) ise diksiyon için sanattan esinlenerek “konuşmanın en etkili ve estetik biçimde sanatsal bir ifadeyle şekillenmesi” diye bir tanım yapmıştır. Yelok (2011) ise diksiyonu, sözcüklerin söyleniş biçimleriyle anlam, bilgi ve duygu yüklerinin doğru anlaşılması ve bu değerlerin cümle içinde ölçülü olarak dağıtılması işi olarak tanımlamıştır.

Türkçeyi kurallarına uygun, anlaşılır ve güzel konuşabilmek birçok yönden önem taşır. Bu sayede hem karşınızdaki insanlarla iletişim kurarken sıkıntı çekmez hem de kültürümüzün temel taşlarından biri olan dilimizin yaşatılmasına katkıda bulunmuş oluruz. Doğru ve güzel konuşabilmek aynı zamanda bir kültür göstergesidir (Er, 2010, s. 26).

Publilius Syrus, “konuşma ruhun aynasıdır, insan ne olduğunu konuşurken gösterir.” (Akt. Muallimoğlu, 2011, s. 3) derken hitabet sanatının önemine vurgu yapmıştır. Hiç kimse doğuştan güzel konuşma yeteneğiyle doğmaz, bireyler zamanla hitabet sanatının inceliklerini öğrenir ve konuşma yeteneğini geliştirir (Topçuoğlu ve Özden, 2012, s. 1). Hitabet, bir etkili söz söyleme sanatı olarak düşünüldüğünde öğrencilerin kendilerini her ortamda doğru ve etkili ifade etme imkânı verme açısından bu sanatı bilmenin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bilindiği gibi, dilin kullanımı yöreden yöreye değişiklik göstermektedir. Farklı bölgelerde görev yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerimizin en çok karşılaştıkları sorunlardan biri, ortaöğretim çağına gelen öğrencilerin hâlâ yöresel ağız kullanmalarıdır. Bu tür durumların en aza indirgenmesi için diksiyon ve hitabet dersini önemsemek ve diğer dersler kadar verimli işlemek önem arz etmektedir.

Diksiyon ve Hitabet Dersi Ortaöğretim Programı, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 31.08.2006 tarihli ve 11274 sayılı teklif yazısı ile geliştirilmiş, 2007-2008 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlamıştır. Söz konusu programa göre bir ders kitabı hazırlanmamış, ilgili Genel Müdürlük tarafından Öğretmen Kılavuz Kitabı ile destek sağlanması kararlaştırılmıştır. Bu tarihten itibaren diksiyon ve hitabet dersi seçmeli dersler içinde yerini almış ama verimli işlenip işlenmediğiyle ilgili tartışmalar hâlâ devam etmektedir.

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları içinde zikredilen “beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirebilmek” için öğrencilere kendini doğru ve etkili bir şekilde ifade etmenin önemi kavratılmalıdır. Küçük yaşlarda başlayan bir eğitimle geliştirilmesi gereken söz söyleme sanatının geliştirilebilir bir beceri olduğu diksiyon ve hitabet dersi ile öğrencilere gösterilmelidir. Bu çalışmayla okullarda çok da verimli işlenmediği gözlemlenen, çoğu zaman öğrenciler tarafından önemsiz görüldüğü için seçilmeyen seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin önemine dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemi desenlerinden olan olgubilim (fenomonoloji) deseni benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Olgubilim çalışmalarında odaklanılan olguyu bilen ve bu olguyu ifade edebilecek bireylerin olguya ilişkin bireysel algıları ve bunlara yükledikleri anlamalar tespit edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Çalışma Grubu

Bu çalışma, 2019-2020 öğretim yılının güz döneminde Sinop İl Merkezindeki liselerde görev yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu gönüllülük esasına uyum olarak belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formunu 11'i kadın; 17'si erkek olmak üzere toplam 28 Türk dili ve edebiyatı öğretmeni yanıtlamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerle ilgili demografik bilgiler aşağıda tablolarla sunulmuştur.

Tablo 1. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bilgileri

	f	%
Kadın	11	39
Erkek	17	61
TOPLAM	28	100

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %61'inin erkek, %39'unun kadın olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bilgileri

	f	%
Eğitim Fakültesi	12	42
Fen Edebiyat Fakültesi	11	39
Yüksek Lisans	4	14
Diğer (Tezsiz Y. L.)	1	3
TOPLAM	28	100

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların %42'sinin Eğitim Fakültesi, %39'unun Fen-Edebiyat Fakültesi, %14'ünün Yüksek Lisans, %3'ünün Tezsiz Yüksek Lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Bilgileri

Mesleki Kıdem	f	%
1-5 Yıl	5	18
6-10 Yıl	5	18
11-15 Yıl	6	21
16-20 Yıl	7	18
21 Yıl ve Üstü	5	18
TOPLAM	28	100

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların %25'inin 16-20 yıl, %21'inin 11-15 yıl, %18'inin 6-10 yıl, %18'inin 1-5 yıl, %18'inin 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 4. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Halen Görev Yapılan Okul Değişkenine İlişkin Bilgileri

Görev Yapılan Okul	f	%
Anadolu Lisesi	15	53
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	12	42
İmam Hatip Lisesi	1	3
TOPLAM	28	100

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların %53'ünün Anadolu Lisesinde, %42'sinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde, %3'ünün ise İmam Hatip Lisesinde görevli olduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşlerinin neler olduğu ise açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanan verilere dayanarak betimsel analiz tekniğiyle incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak için 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Sinop il merkezindeki liselerde görev yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerine açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla seçmeli diksiyon ve hitabet dersine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Görüşme formu yüz görünüş geçerliğine (uzman görüşüne) tabi tutularak alınan eleştiriler doğrultusunda geliştirilmiştir.

Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için aşağıda gösterilen Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü kullanılmıştır.

$$R(\text{Güvenirlik}) = \frac{Na (\text{Görüş Birliği})}{Na (\text{Görüş Birliği}) + Nd (\text{Görüş Ayrılığı})}$$

Çalışma verileri, araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından birbirinden bağımsız bir şekilde değerlendirilmiş; sonrasında yapılan bu değerlendirmeler karşılaştırılarak güvenilirlik çalışması tamamlanmıştır. Araştırmacı ve alan uzmanı görüş birliğine vardıkları zaman güvenilirlik sürecinin tamamlandığı kabul görmüştür. Hesaplama neticesine araştırmacının güvenilirliği % 87 olarak belirlenmiştir. Güvenirlik hesaplarının %70'in üzerinde olması, araştırma için güvenilir sayılmaktadır (Miles ve Huberman, 1994).

Çalışmada kullanılan görüşme formu, iki bölüm olarak düzenlenmiştir. Formun birinci bölümü, katılımcıların kişisel bilgilerini; ikinci bölümü ise diksiyon ve hitabet dersiyile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik açık uçlu soruları içermektedir. Çalışma sonucunda veriler, kolay anlaşılacak ve gerektiğinde kullanabilmek amacıyla düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde verilmiştir. Çalışmada Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersiyile ilgili görüşlerini daha net göstermek için doğrudan alıntılara da sık sık yer verilmiştir. Bu süreçte kadın katılımcılar için "K"; erkek katılımcılar için ise "E" gibi kod isimler kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın alt problemlerinden biri Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin ortaöğretim programlarına dâhil edilmesine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda katılımcılara "Seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin ortaöğretim programlarına dâhil edilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruyla ilgili olumlu ve olumsuz görüşleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5 incelendiğinde Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin 24'ünün seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin ortaöğretim programlarına dâhil edilmesiyle ilgili olumlu; 3'ünün ise olumsuz görüşe sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda çoğunlukta olan olumlu görüşlerden birkaçı aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5. Seçmeli Diksiyon ve Hitabet Dersinin Ortaöğretim Programlarına Dâhil Edilmesine İlişkin Bulgular *

Olumlu Görüşler	f	Olumsuz Görüşler	f
Olumlu buluyorum.	11	Olumlu bulmuyorum.	1
Dilin düzgün kullanılabilmesi adına olumlu buluyorum.	3	Uygulanmadığı için olumsuz buluyorum.	1
Öğrencilerin kendilerini daha doğru ifade etmeleri adına olumlu buluyorum.	2	Öğrenciler tarafından pek fazla ciddiye alınmıyor.	1
Yararlı olduğunu düşünüyorum.	1		
Doğru hatta geç kalınmış bir adım.	1		
Gerekli olduğunu düşünüyorum.	3		
Öğrencilerin bilişsel ve sosyal gelişimi açısından önemli.	1		
İsabetli bir karar.	2		
TOPLAM	24	TOPLAM	3

(*) Bazı öğretmenler birden fazla görüş belirtmiştir; bazıları ise görüş belirtmemiştir.

“Olumlu olarak görüyorum. Zira daha önce ‘Güzel Konuşma ve Yazma’ derslerimiz vardı. Bu dersler, yazılı ve sözlü ifadelerin gelişmesine çok katkı sağlamaktadır.” (1K)
 “Eğitim türü veya eğitimin amacı ne olursa olsun her öğrencinin hatta her öğretmenin diksiyon ve hitabetinin düzgün olması, nitelikli insan yetiştirmenin en önemli adımlarındandır.” (5E) “Dilimizin daha düzgün ve etkili kullanılması için gerekli bir girişim oldu. Türk Dili ve Edebiyatı, Dil ve Anlatım derslerinde gerekli bilgileri öğrenen öğrencilerimiz bu dersle birlikte Türkçe kullanımını öğreneceklerdir.” (6E) “Olumlu olduğunu düşünüyorum. Ancak bunun gerek öğrenci gerekse veli nezdinde tam olarak anlaşıldığını düşünmüyorum.” (8E) “Fikir olarak gerekli bir ders. Fakat belli bir kaynak yok.” (10K) “Yerinde bir karar olduğunu düşünüyorum. Öğrencinin başarısında ve kendini geliştirmesinde, kendine olan güveninde kelebek etkisi yaptığını inanıyorum. Kendini doğru ifade edebilen bireyler yetiştirmek, temel amaç olmalı diye düşünüyorum.” (25E)

Yorumlar içinde görüşme formuna katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinden birinde görev yapan öğretmenlerden 12K kodlu katılımcı “Özellikle meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin diğer derslere oranla iletişim kurabilmeyi

öğrenmeleri gerektiğini düşünüyorum.” yorumu ile değişik lise öğretmenlerinin “İlkokul ve ortaokullarda da olması gerektiğini düşünüyorum. Temelden başlanmalı.” (15K); “Uygun ama ders saati yetersiz.” (18E) görüşleri de dikkat çekicidir.

Araştırmanın alt problemlerinden biri de Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin diğer dersler içindeki önemine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaçla katılımcılara “Sizce seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin diğer dersler içindeki önemine ilişkin görüşünüz nedir?” sorusu sorulmuş ve elde edilen yanıtların oranları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Seçmeli Diksiyon ve Hitabet Dersinin Diğer Dersler İçindeki Öneme İlişkin Bulgular*.

Olumlu Görüşler	f	Olumsuz Görüşler	f
Tüm derslerin başında gelmesi gerekir.	1	Önemli bir ders olarak görülüyor.	2
Önemli bir yere sahiptir.	7	2. derecede bir öneme sahiptir.	1
Bütün derslere fayda sağlayabilecek önemli bir derstir.	5	Yeterli bir öneme sahip olduğunu düşünmüyorum.	1
Öğrencilerin öğretmenleriyle sağlıklı iletişim kurmayı kazandırır.	1	Külfet olarak algılanıyor.	1
Yararlı derslerden biridir.	1		
Öğrencilerin kendini doğru ifade etmesini sağlaması adına önemlidir.	1		
Gereken önem verildiği takdirde özel bir ders.	1		
TOPLAM	17	TOPLAM	5

* Öğretmenlerden bazıları görüş belirtmemiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin 17'sinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin diğer dersler içindeki önemine ilişkin olumlu görüşlere; 5'inin ise olumsuz görüşlere sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğuna ait olumlu görüşlerden bazıları şu şekildedir: “Sonuçta insanı eğitiyoruz ve ona bilgi yüklüyoruz. En önemlisi insanın, bireyin kendini doğru ifade edebilmesidir. Tüm derslerin başında gelmelidir diksiyon ve hitabet içerikli dersler.” (1K); “Diğer dersleri anlama ve anlaşılmayan durumları ifade etmesinde önemli bir yere sahiptir.” (4E); “Bu derste nasıl konuşulacağını, hitap edeceğini, jest ve mimiklerini nasıl kullanacağını öğrenen öğrenciler, diğer derslerde öğretmenleriyle sağlıklı iletişim kurabileceklerdir.” (6E); “Bütün derslerin temelidir. Kendini düzgün bir dille ifade etmek hayatın her aşamasında gereklidir.” (7K).

Araştırmanın bir diğer alt problemi, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin öğrencilere neler kazandırabileceğine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaçla, katılımcılara “Diksiyon ve hitabet dersinin öğrencilere neler kazandırabileceğine inanıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş ve alınan cevapların oranları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Seçmeli Diksiyon ve Hitabet Dersinin Öğrencilere Neler Kazandırabileceğine İlişkin Bulgular *

GÖRÜŞLER	f
Doğru ve güzel konuşmanın birey ve toplum hayatındaki önemini kavratır.	20
Sesi ve beden dilini etkili kullanmayı öğretir.	19
Duygu, düşünce ve hayallerini etkili ve anlaşılır biçimde ifade etme becerisi edindirir.	21
Öğrencilerin söz varlığını zenginleştirir ve onlara okuma alışkanlığı kazandırır.	15
Öğrencilerin Türk dilinin kurallarının farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaya özen göstermesini sağlar.	20
Öğrencilere iyi bir hatip gibi güzel konuşma özelliği kazandırır.	19
Öğrencilerin bireysel ifade özgürlüğüne zemin hazırlar.	18
Öğrencilerde yaratıcı düşüncenin gelişmesinde etkili olur.	16

(*) Öğretmenlerden bazıları birden fazla görüş belirtmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun (f=21) seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin öğrencilere “Duygu düşünce ve hayallerini etkili ve anlaşılır biçimde ifade etme becerisi edindirir.” görüşünü benimsediği görülmektedir. Bu görüşü sırasıyla “Doğru ve güzel konuşmanın birey ve toplum hayatındaki önemini kavratır.” (f=20); “Öğrencilerin Türk dilinin kurallarının farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaya özen göstermesini sağlar.” (f=20); “Sesi ve beden dilini etkili kullanmayı öğretir.” (f=19); “Öğrencilere iyi bir hatip gibi güzel konuşma özelliği kazandırır.” (f=19); “Öğrencilerin bireysel ifade özgürlüğüne zemin hazırlar.” (f=18); “Öğrencilerde yaratıcı düşüncenin gelişmesinde etkili olur.” (f=16); “Öğrencilerin söz varlığını zenginleştirir ve onlara okuma alışkanlığı kazandırır.” (f=15) görüşleri takip etmektedir.

Araştırmanın diğer bir alt problemi, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin görevli oldukları okullarda seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin verimliliğine ilişkin görüşlerinin ortaya koyulmasıdır. Bu amaçla, katılımcılara “Seçmeli diksiyon ve hitabet dersi okulunuzda ne kadar verimli işlenmektedir?” sorusu sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin oranlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Seçmeli Diksiyon ve Hitabet Dersinin Verimliliğine İlişkin Bulgular *

Olumlu Görüşler	f	Olumsuz Görüşler	f
Kısmen verimli geçiyor.	3	Okulumuzda diksiyon ve hitabet dersi okutulmuyor.	6
Çok verimli geçiyor.	5	Seçmeli ders olduğu için yeteri kadar verimli değil.	2
		Verimli değil.	5
		Okulumuzda çok nadir seçilen bir derstir.	2
TOPLAM	8	TOPLAM	15

(*) Bazı öğretmenler görüş belirtmemiştir.

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların 8’inin görev yaptıkları okullarda seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin verimli işlenmesine ilişkin olumlu; 15’inin ise olumsuz görüşlere sahip olduğu görülmektedir. Bu olumsuz görüşlerden biri de 25K kodlu katılımcıya aittir. 25K kodlu öğretmen: “Ben de bu derse giriyorum. Verimli

işlendiğini düşünmüyorum. Müfredatta değişiklik yapılması gerektiğini düşünüyorum.” görüşünü belirtmiştir.

Araştırmanın diğer bir alt problemi, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin öğrenciler tarafından önemsenip önemsenmediğine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla, katılımcılara “Seçmeli diksiyon ve hitabet dersi öğrencileriniz tarafından önemsenmekte midir?” sorusu sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin oranlar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Seçmeli Diksiyon ve Hitabet Dersinin Öğrenciler Tarafından Önemsenip Önemsenmediğine İlişkin Bulgular *

Olumlu Görüşler	f	Olumsuz Görüşler	f
Önemseniyor.	6	Önemsenmiyor.	17

*Öğretmenlerden bazısı görüş belirtmemiştir.

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların 17’sinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin görev yaptıkları okulda öğrenim gören öğrencilerce önemsenmediği; 6’sının ise önemsendiği görüşüne sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda olumsuz görüşe sahip olan katılımcılar şöyle yorumlarda bulunmuşlardır: “Diksiyon ve hitabet dersi seçmeli olarak var. Bu yüzden öğrencilerin ilgisi az.” (5E); “Öğrencilerin dâhil oldukları ortamlar düşünüldüğünde çok da önemsediklerini düşünmüyorum.” (24K); “Tabi ki de hayır. Elimden geldiğince bunun önüne geçmeye çalışıyorum fakat bu anlayışı yıkmak mümkün olmuyor.” (25K).

Araştırmanın bir sonraki alt problemi Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinde hangi kaynak kitapları kullandıklarını belirlemektir. Katılımcıların seçmeli diksiyon ve hitabet dersinde kullandıkları kaynak kitaplara ilişkin cevapları Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Seçmeli Diksiyon ve Hitabet Dersinde Kullanılan Kaynak Kitaplara İlişkin Bulgular*

KAYNAK KİTAPLAR	f
İnternette sağlanan kaynaklar.	5
Şiir kitapları.	2
MEB Yayınları	4
Söz Söyleme ve Diksiyon	1
Konuşan İnsan	1
Alıştırmalı Diksiyon Sanatı (Nüzhet ŞENBAY)	1
Türkçe Diksiyon (Raif ÖZBEN)	1
Diksiyon ve Hitabet (Ali SELÇUK)	2
Dil Bilgisi Kitapları	1
Yazılı ve Sözlü Anlatım (Şerif AKTAŞ)	1
Ders notları	2
Liseler İçin Güzel Konuşma Yazma	1

*Öğretmenlerden bazısı birden fazla görüş belirtmiştir.

Tablo 10 incelendiğinde katılımcıların çoğunun (f=5) internette sağlanan kaynaklarla ders işlediği görülmektedir. Bu kaynakları sırasıyla MEB'in ders kitabı (f=4); şiir kitapları (f=2) ve diğer kaynaklar takip etmektedir. Bu sorunun cevapları incelendiğinde öğretmenlerin bu dersle ilgili tavsiye edilen yeterince kaynağın bulunmamasından yakındıkları görülmüştür. İnternette buldukları materyalleri, çeşitli şiir kitapları, dil bilgisi kitaplarını kullanmak zorunda kaldıklarını ifade ederek bu derse özel yeterli ve yetkin kaynaklara ulaşmakta zorluk yaşadıklarını dile getirmektedirler.

Araştırmanın sonuncu alt problemi ise Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabet konusunda bilgi ve tecrübe edinmesinin gerekliliğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaçla, katılımcılara "Öğretmenlerin, seçmeli diksiyon ve hitabet konusunda bilgi ve tecrübe edinmesinin gerekliliği ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Öğretmenlerin Seçmeli Diksiyon ve Hitabet Konusunda Bilgi ve Tecrübe Edinmesine İlişkin Bulgular *

GÖRÜŞLER	f
Öğretmenler etkili ve güzel konuşma seminerlerine katılmalı.	8
Öğretmenler eğitim dışında da kendilerini yetiştirmek zorundadırlar.	2
Öğretmenler bu dersi verdikçe tecrübe kazanıyorlar.	2
Öğretmenlerin bu konuda yeterince bilgili ve tecrübeli olduğunu düşünüyorum.	3
TOPLAM	15

*Öğretmenlerden bazıları görüş belirtmemiştir.

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabet konusunda bilgi ve tecrübe edinmesinin gerekliliğine ilişkin görüşleri incelendiğinde “öğretmenlerin etkili ve güzel konuşma seminerine katılmasına” yönelik görüşlerin ağır bastığı görülmektedir. Buna karşın öğretmenlerin birçoğu (f=3) bu bağlamda zaten tecrübeli ve bilgili olduklarını öne sürmektedirler. “Öğretmenlerin eğitim dışında da kendilerini yetiştirmek zorunda oldukları” görüşünü benimseyen 17E kodlu katılımcı “Bu sadece meslekle sınırlanabilecek bir oldu değil. Dille kurulan her oluşun üzerinde basa basa durabileceği bir zorunluluktur.” görüşünü belirtmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın bulgularının incelenmesiyle ulaşılan sonuçlar yorumlanmış ve bu sonuçlara dayanarak ortaya çıkan tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Çalışmada belirlenen alt problemlerle ilgili şu sonuçlara varılmıştır:

1-Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin ortaöğretim programlarına dâhil edilmesine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi alt problemiyle ilgili olarak görüşlerine başvuru olan 28 Türk dili ve edebiyatı öğretmenin 24’ünün olumlu; 3’ünün olumsuz görüş belirttiği görülmüştür. Bu alt problemle ilgili katılımcılardan bazıları birden fazla görüş belirtmiş, bazıları ise hiç görüş belirtmemiştir.

2- Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin diğer dersler içindeki önemine ilişkin görüşleri incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun (f=21) seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin öğrencilere “Duygu düşünce ve hayallerini etkili ve anlaşılır biçimde ifade etme becerisi edindirir.” görüşünü benimsediği görülmüştür. Bu görüşü sırasıyla “Doğru ve güzel konuşmanın birey ve toplum hayatındaki önemini kavratır.” (f=20); “Öğrencilerin Türk dilinin kurallarının farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaya özen göstermesini sağlar.” (f=20); “Sesi ve beden dilini etkili kullanmayı öğretir.” (f=19); “Öğrencilere iyi bir hatip gibi güzel konuşma özelliği kazandırır.” (f=19); “Öğrencilerin bireysel ifade özgürlüğüne zemin hazırlar.” (f=18); “Öğrencilerde yaratıcı düşüncenin gelişmesinde etkili olur.” (f=16); “Öğrencilerin söz varlığını zenginleştirir ve onlara okuma alışkanlığı kazandırır.” (f=15) görüşleri takip etmiştir.

3- Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin görevli oldukları okullarda seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin verimliliğine ilişkin görüşlerinin incelenmesi sonucunda 28 katılımcının 8’i olumlu; 15’i ise olumsuz görüş belirtmiştir. Bu alt problemle ilgili bazı katılımcılar hiçbir görüş belirtmemiştir.

4- Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinin öğrenciler tarafından önemsenip önemsenmediğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesine ilişkin sorulan soruya katılımcılardan 6’sı olumlu; 17’si ise olumsuz yanıt vermiştir.

5- Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin seçmeli diksiyon ve hitabet dersinde kullandıkları kaynak kitapların belirlenmesi alt problemiyle ilgili cevaplar incelendiğinde katılımcıların çoğunun (f=5) internetten sağlanan kaynaklarla ders işlediği görülmüştür. Ayrıca bu alt problemle ilgili yanıtlar incelendiğinde Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabet dersi için internetten buldukları materyallerle “idare etmek”; çeşitli şiir kitapları, dil bilgisi kitaplarını kullanmak zorunda kaldıklarını ifade ederek bu derste kullanılacak yeterli ve yetkin kaynaklara ulaşmakta zorluk yaşadıklarını dile getirdikleri görülmüştür. Bazı öğretmenler, MEB yayınlarının öğretmen kılavuz kitabını; bazıları ise farklı kaynakları kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu eksiklik göz önünde bulundurularak derslerde kullanılacak, öğrencilerin uygulama yaparken destek alabilecekleri, diksiyon ve hitabet dersini dikkat çekici ve zevkli hâle getirecek güncel kaynakların yazılmasının önem arz ettiği anlaşılmaktadır.

6- Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin, öğretmenlerin seçmeli diksiyon ve hitabet konusunda bilgi ve tecrübe edinmesine ilişkin görüşleri incelendiğinde ise “öğretmenlerin etkili ve güzel konuşma seminerine katılmasının gerekliliğine” yönelik görüşlerin ağır bastığı görülmektedir.

Alan yazında diksiyon ile ilgili fazla çalışma bulunmamaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalardan çoğunu lisansüstü tezler oluşturmaktadır (Ceylan, 1993; Reisoğlu, 1995; Ünal, 1996; Rengin Yavçan, 1997; Tümtürk Yılmaz, 2000; Sevin Atasoy, 2001; Esen, 2005; Ertuğrul, 2006; Günaydın, 2006; Uzuner, 2009; Şen, 2011; Özenç Özençel, 2012; Ceylan, 2012; Soltanirad, 2013; Özkan, 2015; Aslan, 2018). Ayrıca alan yazında diksiyonla ilgili makale sayısının çok olduğu da söylenemez (Dursunoğlu, 2006; Kasım, 2009; Nutku, 2012; Aydın ve Başoğlu, 2014; Polat, 2017).

Ertuğrul (2006), mesleki müzik eğitimi veren konservatuvarlardaki diksiyon eğitiminin niteliği ile ilgili araştırmada, haftada 2 ders saati olarak toplam 8 hafta verilen diksiyon eğitiminin yeterli olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada bunun yanı sıra kekemelik ve pelteklik gibi fizyolojik ve biyolojik nedenleri olan konuşma kusurlarının çözümüne yönelik verilen eğitimlerin birebir yapılmasının gerekliliğini de vurgulanmıştır.

Özkan (2015), araştırmasında, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere yönelik uyguladığı diksiyon eğitimi neticesine bu öğrencilerin sesli okumada başarılarının yükseldiğini gözlemlemiştir. Buna karşın eğitimlerde sesletim uygulamalarının artırılmasının gerekliliği de çalışma sonuçları arasında yer almaktadır. Ayrıca araştırmanın sonucunda 8 haftalık diksiyon eğitiminin sonucu olarak öğrencilerin metni yüksek sesle seslendirme ve hazırlıksız konuşma yapma çalışmalarında daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Soltanirad (2013), Türkçe öğretiminde diksiyonun önemini belirlemek için yaptığı çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığının diksiyon eğitimi konusunda daha duyarlı olmasının önemi ve diksiyon eğitiminin, eğitim kurumlarının her kademesinde verilmesinin gerekliliği; Türkçe öğretmenlerinin de diksiyon eğitimi uzmanı olarak yetiştirilmesinin önem arz ettiğini vurgulamıştır. Bu araştırmada da Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabetle ilgili seminerlere katılmasının gerekliliğine ilişkin elde edilen bulgular Soltanirad (2013) tarafından elde edilen bulguları desteklemektedir.

Ceylan (2012)'in, yaptığı araştırmada da buna benzer bir sonuç söz konusudur. Ceylan (2012), yaptığı bu çalışmada 10. sınıf öğrencilerine yönelttiği “Diksiyon dersini seçmeli bir ders olarak almak ister misiniz?” sorusuna %50 “evet”; %50 “hayır” yanıtını almıştır. “Evet” cevabını veren öğrencilerin dersi eğlenceli buldukları; “hayır” cevabını veren öğrencilerin ise bu dersin ayrı bir ders değil dil ve anlatım dersinin içinde yer alması gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir.

Diksiyonla ilgili makalelerden bazıları incelendiğinde bu çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Saraç (2009)'ın, Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarına yönelik yaptığı çalışması sonucunda Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği programında yetişmekte olan öğretmen adaylarının %40'ının diksiyon dersi görmediği belirlenmiştir. Saraç (2009)'un elde ettiği sonuçlarla bu araştırmada elde edilen bulgular örtüşmektedir. Lisans eğitimi süresince hiç diksiyon dersi almadan öğretmenlik mesleğine başlayan bir öğretmenden bu bağlamda etkili bir performans beklemek doğru değildir. Bu sonuçlar dikkate alınarak, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin diksiyon ve hitabetle ilgili eğitim seminerlerine katılması önem arz etmektedir.

Aydın ve Başoğlu (2014), çağrı merkezi hizmetleri programı öğrencilerinin konuşma becerileri özyeterlik algılarını incelediği araştırmada, öğrencilerin konuşma esnasında dil bilgisi kurallarına, vurgu ve duraklara çok fazla dikkat etmedikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu sebeple, Aydın ve Başoğlu (2014), bu çalışma sonucunda diksiyon derslerinin saatlerinin arttırılması, ağız özellikleri gösteren öğrenciler için yoğunlaştırılmış konuşma programlarına katılması için teşvik edilmesi, seçmeli ders olarak konuşma becerisi ile ilgili derslerinin uygulamaya konulmasının gerekliliği gibi önerilerde bulunmuştur.

Toptaş ve Sönmez (2015)'in araştırmasında öğretmenin bireysel ses eğitimi dersinde doğru, güzel ve etkili konuşma becerisini öğrenciye bütünüyle kavratmak için konuşması ile öğrenciye örnek oluşturması ve alanında vasıflı olmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Bu araştırma, bu anlamda Toptaş ve Sönmez (2015)'in çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca Toptaş ve Sönmez (2015), öğretmenin Türk dilinin fonetik yapısını doğru kurallarla öğretmesi, bireye yapacağı işin farkındalığını kavratarak kitap okuma alışkanlığını kazandırılması gerektiğini de vurgulamıştır. Ayrıca diksiyon dersi olarak ayrı bir dersin müfredatta olması gerektiği sonucu yanında, ders saatinin az oluşu ile öğrenciye kavratılamayacağı görüşünü savunan

öğretmenlerimizin de olduğu Toptaş ve Sönmez (2015)'in çalışmasında çıkan sonuçlar arasındadır.

Aslan (2018), diksiyon etkinliklerinin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisini inceleyen çalışma sonucunda öğretici yeterliliğinin önemine dikkat çekmiştir. Çalışmada diksiyon alanında gerçekleştirilen kurs/seminer eğitimlerinin genellikle Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Halk Eğitim Merkezlerinde gerçekleştirildiği; eğitim verilen diğer ortamların ise farklı organizasyonlar kapsamında kalabalık kitlelere yönelik düzenlenen seminerler, kişisel gelişim merkezlerine bağlı kurslar, sunuculuğu meslek olarak yapan kişiler tarafından verilen bireysel eğitimler olarak yapıldığına değinilmiştir. Çalışmada bu eğitimlerin, eğitimcilerinin yeterlilikleri üzerinde çalışmalar yapılmasının ve gerektiğinde diksiyon formasyonuna sahip akademik kadrolarca öğretici eğitimlerinin düzenlenmesinin gerekliliği önerilmiştir. Bu bağlamda bu araştırma, Aslan (2018)'in çalışmasını destekler niteliktedir.

Anadil eğitiminin önemli bir bölümü olan konuşma bir ülkede yaşayan ve o dili konuşan herkesi ilgilendirir. Nesilden nesle aktarılacak günümüze kadar hayatini devam ettiren dilimizi öğrencilere daha iyi öğretmek için kelimelerin doğru seslendirilişini öncelikli olarak öğretmenlerin bilmesi gerekir. Nitekim bir dil doğru seslendirilmezse yanlış öğrenilir, yanlış aktarılır. Bu sebeple, öğrencilere dilimizin inceliklerini öğretirken diksiyon ve hitabet dersi de dikkate alınmalıdır ki dil doğru bir şekilde sonraki kuşaklara aktarılsın.

Bu görevlerin yerine getirilmesi ve diksiyon ve hitabetle ilgili becerilerin geliştirilmesinde öncelikli görev başta Türkçe ve edebiyat öğretmenleriyle birlikte diğer derslerin öğretmenlerine düşmektedir. Öğretmenler kendi telaffuzuna önem vererek rol model olmalı ve bu meseleyi öğrencilerinde en geç lise sona kadar halletmelidirler. Çünkü ülkemizde bu merhaleden sonra bireyler ya üniversite ya da meslek hayatına atılır. Bu dönemden sonra yanlış öğrenilmiş kelimelerin doğrusunu öğrenmek ve öğretmek mümkün olsa da daha uzun uğraşlar gerektirir.

Ayrıca okullarda öğrencilerin diksiyon uygulamalarına katılabilecekleri, etkili iletişim kurabilecekleri ortamların oluşturulması da önemlidir. Bilinmelidir ki, sözlü anlatım becerisi sadece teorik bilgilerin öğrenciye aktarılmasıyla geliştirilecek bir beceri değildir. Bu beceride uygulamaların önemi oldukça büyüktür. Okullarda bu uygulamalar için gerekli alt yapı ve fiziksel ortamlar öğretmen ve öğrencilerin hizmetine sunulmalıdır. Bu ortamlarda öğrencilerin hazırlıklı bireysel veya grup

konuşmaları yapmaları teşvik edilmeli, motivasyonlarının daha da artması adına kendini doğru ve etkili ifade eden öğrenciler ödüllendirilmelidir.

Kaynakça

- Aslan, M. A. (2018). *Diksiyon Etkinliklerinin Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya: Kütahya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, E. ve Başoğlu, N. (2014). Çağrı Merkezi Hizmetleri Programı Öğrencilerinin Konuşma Becerileri Özyeterlik Algıları: Çaycuma Meslek Yüksekokulu Örneği. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*. 2(3), 33-43.
- Ceylan, E. (2012). *Diksiyon Öğretimini Lise 2. (10. sınıf) Sınıflarda Uygulama Teknikleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Er, S. (2010). *Etkili ve Güzel Konuşma Sanatı*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Ertuğrul, A. (2006). *Mesleki Müzik Eğitimi Veren Konservatuvarlardaki Diksiyon Eğitiminin Niteliği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MEB (2007). *Sosyal Bilimler Lisesi Diksiyon ve Hitabet Dersi Taslak Öğretim Programı*, Ankara: Mili Eğitim Bakanlığı
- Miles M.B. & Huberman A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. (2nd Edition), Calif: SAGE Publications.
- Muallimoğlu, N. (2011). *Hitabet Konuşma Sanatı*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Topçuoğlu, F. ve Özden, M. (2012). *Diksiyon ve Konuşma Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Toptaş, B. ve Sönmez A. (2015). Güzel sanatlar liseleri müzik bölümlerinde bireysel ses eğitimi dersinin doğru ve etkili konuşma becerisine etkisi. *Malatya İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*,1(1), 1-15.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Saraç, C. (2009). Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenleri için Diksiyon Dersi Lüks mü İhtiyaç mı?. *Millî Eğitim*. Sayı: 182.

Soltanirad, A. (2013). *Türkçe Öğretiminde Diksiyonun Önemi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Şenbay, N. (2005). *Söz ve Diksiyon Sanatı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Yakıcı A.; Yücel M, Doğan M. ve Yelok V.S. (2015). *Sözlü Anlatım*. Ankara: Yargı Yayınları.

Yaman, E. (2004). *Doğru, Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı, Sözlü Anlatım*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Yelok, V. S. (2011). Dil, Adamı Beyan Eder. 2023'e Doğru Türkçe. Ed. Yakıcı, A. ve Güneş, A. Ankara: Eğitim 2023 Yayınları.

URL 1: Diksiyon (2020). Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>

Examination of Turkish language and literature teachers' opinions on elective diction and rhetoric course

Vafa Savaşkan

Introduction

Speaking is an effective verbal form of communication. The development of speaking skills starts in the family environment and continues in the school environment. It is now accepted that a child who has started school has learned enough of his mother tongue for daily conversations. In this context, the mission of the school should be to eliminate the language mistakes and speech errors that the child has acquired in the family environment within a certain program. Today, it is observed that the wrong way of speaking in the family environment still continues among some students who have reached the secondary education level. In order to overcome these deficiencies, all field teachers, especially Turkish and literature teachers, should be sensitive.

The use of language varies from region to region. One of the most common problems faced by Turkish language and literature teachers working in different regions is that students who come to secondary school age still use the local dialect. In order to

minimize such situations, it is important to care about diction and rhetoric lessons and to teach them as efficiently as other lessons.

Method

This study was carried out by adopting the phenomenology pattern, which is one of the qualitative research method designs. In phenomenological studies, it is determined that individuals who know the phenomenon that is focused on and who can express this phenomenon have individual perceptions about the phenomenon and the understandings they attribute to it (Yıldırım & Şimşek, 2006). In the study, the opinions of Turkish language and literature teachers about the diction and rhetoric course were examined with the descriptive analysis technique based on the data collected with a semi-structured interview form consisting of open-ended questions.

Result and Discussion

The following conclusions have been reached regarding the horse problems identified in this study:

24 of 28 Turkish language and literature teachers whose opinions were consulted regarding the sub-problem of determining the opinions of Turkish language and literature teachers regarding the inclusion of diction and rhetoric course in secondary education programs were positive. It was determined that 3 of them had negative opinions.

When the opinions of Turkish language and literature teachers about the importance of the elective diction and rhetoric course in other courses are examined, the elective diction and rhetoric course of the majority of the participants ($f=21$) gives the students the ability to express their thoughts and dreams in an effective and understandable way. It has been observed that he has adopted his opinion.

As a result of examining the opinions of Turkish language and literature teachers on the efficiency of the elective diction and oratory course in their schools, 8 of the 28 participants were positive; 15 of them gave negative opinions.

6 of the participants were positive to the question asked about determining the opinions of Turkish language and literature teachers about whether the diction and rhetoric course is considered important by the students; 17 of them gave a negative response.

When the answers to the sub-problem of determining the source books used by Turkish language and literature teachers in diction and oratory lessons were examined, it was seen that most of the participants (f=5) were teaching with the resources provided from the internet.

When the views of Turkish language and literature teachers about teachers' knowledge and experience in diction and rhetoric are examined, it is seen that the opinions about "the necessity of teachers to participate in an effective and eloquent speech seminar" are dominant.